

Un cartier elvețian în București

Conf. Dr. Arh. Ruxandra Nemțeanu

Cartierul G. A. Sut(t)er este o inițiativă urbană particulară, realizată la sfârșitul secolului al XIX-lea, în sudul Bucureștiului. Prin planul prestabilit care l-a implementat, a intenționat să realizeze un cartier modern, care conținea străzi radiale, pornite dintr-o piață în formă de elipsă (actuala Piață Regina Maria). Cartierul s-a realizat pe un teren aproape în totalitate viran, de mari dimensiuni și unul dintre cele mai denivelate zone ale capitalei.

Istoria cartierului Suter poate fi reconstituit începând cu Planul Borroczyn, redactat în anul 1846, care prezintă terenul dintre Dealul Filaret și Podul Calicilor (parte din actualul bulevard Regina Maria) drept o zonă cu dealuri, mlaștini și vii. Proprietarii, consemnați pe plan, erau Viconteles Gramont, care deținea și locul mlăștinuos numit Lacul Gramont, restul tarlalelor, defășurate în pantă, aparțineau Mitropoliei Munteniei, fiind ocupate de vii (toponimul Viile Mitropoliei).

Pe la mijlocul secolului al XIX-lea, Viconteles Louis Antoine de Grammont, aghiotant domnesc al celor trei principii care s-au succedați la conducerea Țării Românești, după evenimentele din anul 1821: Alexandru Dimitrie Ghica, Gheorghe Bibescu și Barbu Știrbei și care a venit aici din armata țaristă pentru a moderniza principatele în epoca regulamentară, și aici a și murit, provenea dintr-o veche familie franceză din Haute Saone, cunoscuta datorită memoriilor scrise, la finele secolului al XVII-lea, de Conteles Philibert de Grammont¹, rudă apropiată a aristocratului românizat.

Planul maiorului-Baron Arthur Rudolf von Borroczyn remarcă în zona studiată grădina vicontelui, care se găsea exact sub cartierul și strada de azi, cu toponimul numelui agiotantului domnesc.

În anul 1895, „Ministerul (din launtru) în virtutea articolului nr. 95, din Legea pentru organizarea comunelor urbane, aprobă deschiderea stradelor pe locul numit „Gramont”, proprietatea domnului G.A. Suter în condițiunile admise de Consiliul Comunal în ședința sa de la 31 Mai 1895”.²

---

¹ Colectiv, Călători străini în Țările Române în secolul al XIX-lea, Serie nouă, Ed. Academiei, vol. IX, 2015, p.692

Grammont, Antoine de, (1795-1851), viconte, ofițer rus de origine franceză, aghiotantul contelui Pavel Kiseleff, colonel în poliția pămînteană în Țara Românească (1834), aghiotant domnesc al lui Alexandru D. Ghica, Gheorghe Bibescu și Barbu Știrbei, căsătorit cu Arghira Scufa, fiica negustorului grec Ianache Scufa.76.

²ANDMB, Fond: PMB-Serviciul Tehnic, Dosar nr.1/1896, Fila 1

Ministerul de Interne No 05986/14 MAR 96, Primăria București, No 12040/15 MAR 1896, Dir.Lucr. Tehnice, Nr.2012/15 MAR 1896

Prin Înaltul Decret Regal nr. 1547³ din 16 martie 1896 se aprobă alinierea noii străzi deschise pe locul numit „Gramont” proprietatea domnului G. A. Sutter „conform votului Consiliului comunal din ședința de la 31 Maiu 1893, admis de Consiliul Tehnic superior prin jurnalul No180 din 8 Martie a.c. Totodată se restituie și planul acelor strade prinse cu adresa Dvs anterioară No 506 78 T.”

Prin aceste acte administrative terenurile vicontelui au fost răscumpărate, în timp, de Primăria Comunală, iar pe acest loc a fost ridicat noul cartier numit „Gramont” și viitoarea parcelare Suter.

Între 1892-1893 și până la 1916, arhitectul Gustav Adolf Suter, proprietarul Dealului Filaret și al reședinței ridicate în zona nordică a dealului, s-a implicat consecvent în amenajarea urbanistică și edilitară a zonei, datorită tranzacțiilor imobiliare și antreprenoriale, pe care le tutela.

După 1870 zona „Gramont”, cunoscută, mai nou, sub denumirea de „Grădina Filaretului”, se populează și se lotizează treptat până în preajma Dealului Filaret, mai puțin zona viitorului Parc Carol.

Până în anul 1899, apar în vecinătate Fabrica de Chibrituri și Gara Filaret – către sud – dar și un mic segment al actualelor străzi Costescu și Lămâiței, în zona sudică a Dealului Filaret și intrarea Călțuna la nord.

La acest moment Dealul Filaret era împădurit pe latura de vest și sud, sud-est. El făcea parte, la 1899, din mahalaua Bărbătescu Nou și era traversat pe axa nord-sud de o alee străjuită de pomi, foarte probabil realizată de noii proprietari ai locurilor -viitoarea alee Suter.

Între 1899 și 1911 familia Suter, separat de proprietatea Dealului Filaret, tranzacționează și alte proprietăți în împrejurimi, după cum se pot vedea pe Planul cadastral al Bucureștiului din 1895-1899.

Prin 1904 cartierul „Gramont” era deja ridicat – construcțiile vor continua și după această dată, iar în anul 1906 cartierul „Gramont” era dens construit și aleea Suter, care ducea la casa sa, era trasată. O mărturie grafică este Planul cadastral al Bucureștiului din 1911.

Înainte primul război mondial întinsa proprietate Suter de pe Dealul Filaret este în totalitate lotizată și vândută, iar în 1912, Aleea Suter este parcelată și vândută. Antreprenor este *Societatea Anonimă „Suter”, pentru întreprinderi și construcțiuni*, patron arhitectul Gustav Adolf Sutter și proiectanți societatea F. Schmidts & fii, întreprinderi de lucrări publice și particulare.

Arhitectul F. Schmidts, colaboratorul lui Gustav Suter, proiectează cele 24 de vile unifamiliale așezate de-a lungul intrării denuită Aleea Suter. Parte din ele sunt cuplate, parte sunt individuale.

---

³ANDMB, Fond PMB-Serviciul Tehnic, Dosar nr.1/1896, Fila 2 Ministerul de Interne Primăria București, No 6342, No 12406/18 MAR 1896, Dir.Lucr. Tehnice, Nr.2090/18 MAR 1896

Fundătura-aleea este în plan în formă de lacrimă cu un rond de întoarcere în capătul ei. Parcelarea aleii Suter a fost proiectată să conțină 8 locuințe cuplate, 8 locuințe independente pe lot, din care una de dimensiuni mai mari, locuința proprietarului, Gustav Adolf Suter, proiectată ca un mic palat urban.

Locuințele independente erau proiectate pentru a fi duplexuri sau două apartamente într-o clădire, destinate unor membrii apropiați ai familiei proprietarilor sau pentru locuință de raport.

Subsolul, datorită curbilor de relief, devenea parter spre străzile exterioare, adiacente parcelării (str. Dr. Istrati, fosta Șoseau de Nou) și str. fostă Principesa Ileana, creind posibilitatea unor perspective descendente spectaculoase asupra Bucureștiului.

Arhitectura vilelor era evident influențată de arhitectura vernaculară helveto-germană, datorită originii proprietarilor parcelării (G.A. Suter era de origine elvețian, din zona germană) și a arhitectului F. Schmidts. Locuințele realizate fac referință la arhitectura pitorească, helveto-germană, având acoperișuri în pupitru, cu versanți în două pante, una abruptă, a doua mai lină, cu bovindouri sau mici exedre ieșite din planul ferestrelor, cu intrări principale pe colț, prin intermediul unui volum de formă specială, circulară, poligonală sau dreptunghiulară, dar rotită la 45°.

Clădirile sunt realizate conform tehnologiei perioadei, fiind în majoritate pe structură de zidărie cu planșee de lemn sau din bolțișoare de cărămidă pe grinzi metalice.

Fațadele sunt finisate cu terasit gri sau praf de piatră alb-gri. Utilizarea acelorași înălțimi de nivel asigură la rândul ei unitatea unui front la stradă în care se suprapun forme și motive diverse, de la curba fațadei clădirii de pe parcela nr 5, la volume verticale în consolă dominate de plinuri puternice sau la balcoane de colț, rotunjite. Toate clădirile au subsol ventilat, unele chiar demisol și hoch parter.

Nu lipsesc aici elementele decorative de feronerie „1900” – pentru intrări, balcoane, copertine, dar nici volume mici de forme rotunde sau poligonale, care marchează în fațadă intrarea principală sau un bovindou, un balcon etc.

Acțiunea unor proprietari ca G.A. Suter, pentru introducerea unei arhitecturi stăine, occidentale, în spațiul unui oraș eminent orientat, demonstrează multiculturalitatea spațiului bucureștean și disponibilitatea locuitorilor spre absorbția altor civilizații europene. În acest sens se prezintă câteva locuințe unifamiliale tip vernacular helveto-german, dintr-un catalog cu proiecte model, care circulau în 1913, contemporan cu parcelarea Suter, „Einfach Schweizerische Wohnhäuser”.

Bibliografie selectivă

Gheorghiu, Petru, *Un specific de locuire bucurestean*, Editura universitara "Ion Mincu", Bucuresti, 2003

*** *Einfach Schweizerische Wohnhäuser, aus dem Wettbewerb der Schweizerischen vereinigung für Heimatschutz*, 1913.

Arhivele Naționale din România, fond: PMB-Sth, dosarele:

Dos. 554/1912, Dos.555/1912, dos. 556/1912, Dos. 557/1912, Dos.542/1912

-Fotografii actuale cu toate locuințele de la nr. 1-25, foto Aurelian Stroe

-Fotografii actuale cu casa nr.19, foto Ruxandra Nemțeanu

-Planuri istorice:

-Planul Bucureștiului ridicat de Maiorul-baron Borroczyn, 1847,

-Planul cadastral al Bucueștiului 1911,

-Planul ZCP nr. 63, 2000.

-Planul parcelar al Aleei Suter 1912, dos. 556/1912

-Planșe cu clădirea tip F, tip B.